

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om en andra tilläggsbudget för 2015

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om en andra tilläggsbudget för 2015 (RP 9/2015 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att uppskattningen av skatteinkomsterna justeras nedåt med ett nettobelopp på 1 miljon euro. Bakgrunden till detta är de belopp som influtit under början av året och den nya prognosen för ekonomin.

Inkomstposten för skatt på förvärvsinkomst och kapitalinkomst ökas med 303 miljoner euro och prognosen för samfundsskatten med 210 miljoner euro på grund av att uppgifterna om de influtna beloppen har preciserats. Uppskattningen av intäkterna av skatt på arv och gåva höjs likaså med 60 miljoner euro. Inkomstposten för mervärdesskatten sänks däremot med 274 miljoner euro, vilket huvudsakligen är en följd av att prognosen för ekonomin har försämrats. Inkomstposten för energiskatten sänks med 160 miljoner euro och inkomstposten för bilskatten med 105 miljoner euro. Också inkomstposten för avfallsskatten sänks med 22 miljoner euro med anledning av uppgifterna om de influtna beloppen.

Anslagen ökas med ett nettobelopp på 55 miljoner euro. Den största ökningen hänför sig till Terrafame Ab, som beviljas 112 miljoner euro för stärkande av sitt eget kapital. Utskottet tar upp frågan längre fram under moment 32.01.89. Andra ökningar beror bl.a. på att fullmakten för miljöersättningar för jordbruket höjs med 116 miljoner euro, att stödet för trygghet av virkesproduktionens uthållighet höjs med 14 miljoner euro och att fullmakten för stödbeslut höjs med 20 miljoner euro.

Regeringens proposition ökar behovet av statens nettoupplåning med 56 miljoner euro. Statens nettoupplåning beräknas uppgå till ca 5,2 miljarder euro 2015. Statsskulden beräknas vid utgången av 2015 uppgå till ca 100 miljarder euro, vilket är ca 49 % i förhållande till bruttonationalprodukten.

I regeringens proposition ingår inte något förslag om att höja sysselsättningsanslagen, trots att sysselsättningsanslagen i den ordinarie budgeten för innevarande år enligt utredning till stora de-

Betänkande FiUB 1/2015 rd
Avdelning 32

lar redan är reserverade. Enligt den utredning som utskottet har fått varierar andelen av det anslag som inte är uppbundet mellan ca 5 och 20 % i NTM-centralerna, och på många håll beräknas sysselsättningsanslagen ta slut redan i början av hösten. Centralerna bedömer att de behöver drygt 110 miljoner euro till.

Utskottet anser att det är viktigt att regeringen noga ger akt på om sysselsättningsanslagen räcker till och vid behov är beredd att ta ställning till behovet av tilläggsanslag redan i början av hösten.

Utskottet noterar även att inkomsterna från auktioneringen av utsläppsrätter (37,7 miljoner euro) trots det som bestämdes i rambeslutet för 2013 (SRR 3/2013 rd) inte längre kommer att styras till utvecklingssamarbete och klimatåtgärder utan användas som ett allmänt budgetanslag. I sig nämns denna ändring av användningsändamålet för inkomsterna i regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering (bilaga 6, s. 32), men ändringen skulle ha trätt i kraft 2016.

Enligt uppgift kommer frågan att behandlas på nytt i samband med höstens tilläggsbudgetproposition. Utskottet anser att regeringens linje i och för sig är motiverad i detta läge men det är dock viktigt att frågan bedöms på nytt i höst. Utskottet anser att Finland bör sköta sina redan ingångna förbindelser på behörigt sätt.

DETALJMOTIVERING

ANSLAG

Huvudtitel 32

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

01. Förvaltning

89. Aktieförvärv (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås en ökning på 112 miljoner euro för höjning av Terrafame Ab:s egna kapital.

Utskottet menar att förslaget är motiverat, eftersom staten därigenom kan bidra till den fortsatta gruvdriften med en större satsning än tidigare planerat eller alternativt se till att gruvan stängs. I det rådande läget är detta nödvändigt, eftersom det ännu inte är säkert att de villkor som anknyter till slutförandet av det köpavtal som Talvivaara Sotkamo Oy:s konkursbo ingick i mars 2015 kommer att uppfyllas. Enligt inkommen utredning går förhandlingarna aktivt vidare.

Utskottet hänvisar till sitt betänkande om den första tilläggsbudgeten för 2015 (FiUB 48/2014 rd— RP 362/2014 rd, RP 367/2014 rd) och understryker att beslutet om fortsatt kommersiell drift

Betänkande FiUB 1/2015 rd

Sammanfatning

eller kontrollerad avveckling måste fattas snabbt, eftersom staten förorsakas extra kostnader och risken för miljöproblem ökar om det rådande läget får fortsätta.

Då riksdagen godkände det nämnda betänkandet förutsatte den att regeringen använder en del av anslaget under momentet för att målmedvetet lösa och eliminera Talvivaara Sotkamo Oy:s nuvarande vattenproblem på ett miljömässigt hållbart sätt som också är kostnadseffektivt.

Utskottet ser med tillfredsställelse på att 2 miljoner euro av det föreslagna anslaget ska användas för pilotprojekt för vattenrening. Utskottet understryker att också de möjligheter som dessa pilotprojekt ger samt hur effektiva och tillräckliga de är måste bedömas snabbt och som ett led i den sammantagna bedömningen av en eventuell fortsatt drift.

SAMMANFATTNING

Enligt propositionen ökas anslagen med 54 979 000 euro, minskas inkomsterna (utan nettoupplåning och skuldhantering) med 960 000 euro och ökas nettoupplåningen och skuldhanteringen med 55 939 000 euro.

Efter de föreslagna ändringarna är de budgeterade inkomstposterna och anslagen för i år med beaktande av den ordinarie budgeten och den första och andra tilläggsbudgeten totalt 54 328 496 000 euro.

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner förslaget till en andra tilläggsbudget för 2015 i proposition RP 9/2015 rd utan ändringar.

Riksdagen beslutar att den andra tilläggsbudgeten för 2015 tillämpas från den 6 juli 2015.

Helsingfors 25.6.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Timo Kalli cent
vice ordförande Maria Tolppanen saf
medlem Touko Aalto gröna (delvis)
medlem Timo Heinonen saml
medlem Eero Heinäluoma sd (delvis)
medlem Susanna Huovinen sd (delvis)
medlem Kauko Juhantalo cent
medlem Toimi Kankaanniemi saf
medlem Krista Kiuru sd

Betänkande FiUB 1/2015 rd

medlem Esko Kiviranta cent
medlem Mika Lintilä cent
medlem Mats Nylund sv
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Markku Rossi cent
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf (delvis)
medlem Kari Uotila vänst (delvis)
medlem Pia Viitanen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Li Andersson vas (delvis)
ersättare Timo Harakka sd (delvis)
ersättare Pauli Kiuru saml
ersättare Jani Mäkelä saf (delvis)
ersättare Jari Ronkainen saf (delvis)
ersättare Eero Suutari saml (delvis)
ersättare Harry Wallin sd (delvis)
ersättare Ozan Yanar gröna (delvis)
ersättare Peter Östman kd (delvis)

Sekreterare i utskottet var

utskottsråd Hellevi Ikävalko
utskottsråd Maarit Pekkanen

Betänkande FiUB 1/2015 rd
Reservation 1 sv, kd

RESERVATION 1 sv, kd

Allmän motivering

Regeringen konstaterade i remissdebatten om den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2015 att det huvudsakligen handlar om en teknisk tilläggsbudget. Det är det svårt att hålla med om. Tvärtom, förslaget är allt annat än enbart tekniskt. Det innehåller uppenbara politiska signaler.

Inkomster för auktionering av utsläppsrätter

Finansministeriet publicerade den 10 juni 2015 sitt förslag till en andra tilläggsbudget för 2015. I finansministeriets förslag ingick en ökning på 37 729 000 euro för multilateralt utvecklingssamarbete under utrikesministeriets moment 24.30.66. Av ökningen förorsakas 35 375 000 euro av inkomster från auktioneringen av utsläppsrätter influtna 1.1–31.5.2015 och 2 354 000 euro av inkomster från auktioneringen av utsläppsrätter för luftfart influtna 3.9.2014–31.5.2015. I enlighet med 2013 års rambeslut ska inkomster från auktioneringen av utsläppsrätter styras till klimatfinansiering och utvecklingssamarbete.

Men i regeringens proposition till en andra tilläggsbudget har detta ovan nämnda tillägg strukits. Därmed har regeringen gjort en tydlig politisk markering. Den anser inte att utvecklingsarbetet är viktigt och är redo att utsätta de fattigaste och mest blottställda människorna i världen för ytterligare nedskärningar. Regeringen har ju redan tidigare meddelat om omfattande nedskärningar i utvecklingssamarbetsanslagen. Enligt Kepas sakkunnigyttrande av den 24 juni 2015 leder regeringens planer till utebliven skolgång och försummade vaccinationer.

De massiva nedskärningar i utvecklingssamarbetet som regeringen planerar hotar också äventyra Finlands anseende som en tillförlitlig internationell aktör.

Dessutom är regeringens agerande ytterst problematiskt med avseende på riksdagens prestige. Regeringens nya linje förbiser helt den föregående riksdagens beslut och åtaganden. Det kan inte ses som respekt för demokratin.

Finland bör ta sitt internationella ansvar också i framtiden. Därför förutsätter vi att regeringen i samband med en tredje tilläggsbudget för 2015 korrigerar sitt beslut och ser till att inkomsterna för auktioneringen av utsläppsrätter dirigeras till klimatfinansiering och utvecklingssamarbete.

Tillräckliga sysselsättningsanslag

Propositionen innehåller inte heller förslag till ökade sysselsättningsanslag trots att sysselsättningsanslagen i innevarande års ordinarie budget redan till stora delar är förbrukade. Vi anser att regeringen i sin tilläggsbudgetproposition av den 17 juni 2015 skulle ha anvisat mer anslag för sysselsättning och för stöd till nyblivna företagare då sysselsättningsläget fortsätter att försvagas och försörjningsproblemen och den sociala segregeringen fortsätter att öka. Bristen på anslag för lönesubventioner försvårar ytterligare situationen särskilt för svårsysselsatta personer och unga utan jobb.

Betänkande FiUB 1/2015 rd
Reservation 1 sv, kd

Det förutspås att Finlands BNP kommer att öka med bara 0,3 procent i år. Arbetslösheten har under början av året fortsatt ökat och arbetslösheten var i maj den högsta på 15 år, 11,8 procent, då den i maj föregående år var 10,7 procent. Finlands svåra ekonomiska läge kan fås på tillväxtkurs endast med hjälp av företagande, arbete och gemensamma insatser.

Vi anser att sysselsättningsåtgärderna bör effektiviseras särskilt för att underlätta situationen för unga, långtidsarbetslösa och ensamföräldrar. Den långvariga arbetslösheten är den största enskilda risken för utslagning och orsaken till ett flertal sociala problem. För att få ner den strukturella arbetslösheten måste vi absolut skapa arbetstillfällen också för dem som har lite eller ingenting av yrkesutbildning.

Den nya regeringens linje att betona en stärkning av företag, företagsamhet och inhemskt ägande går i rätt riktning. Men att anslagen för lönesubventioner är slut försvårar för närvarande företagens, organisationernas och kommunernas möjligheter att sysselsätta folk. Eftersom också startpengarna för företag är slut tvingas nyblivna företagare leva på lånade pengar eller på eventuella egna besparingar.

Arbets- och näringsbyråerna kan i slutet av året bevilja lönesubvention endast på stränga villkor, om alls. För närvarande kan exempelvis partiellt arbetsföra och personer med funktionsnedsättning samt ungdomar med sikte på läroavtalsutbildning inte få lönesubvention eftersom anslagen redan är förbrukade. Till exempel i Lappland tog sysselsättningsmedlen slut redan på våren och Nyland har ebb i kassan nu i juni.

Om regeringen inte omedelbart vidtar åtgärder, upphör sysselsättningsåtgärderna när de sista anslagen är förbrukade. I flera landskap fattades redan för flera veckor sedan de sista positiva besluten om startpeng eftersom anslagen är slut. Ministeriet gick inte med på att stryka öronmärkningen av sysselsättningsanslagen, och därför är anslagen nu slut bland annat i fråga om startpengar och lönesubventioner för unga.

Situationen är i alla avseenden ohållbar trots att problemet har varit känt redan under vårvintern. Därför finns det orsak att undra varför regeringen inte har reagerat på situationen när tilläggsbudgeten sammanställdes. Enligt NTM-centralernas bedömning uppgår behovet av tilläggsanslag under sensommaren till 110 miljoner euro.

Om sysselsättningsanslagen inte utökas omedelbart avstannar grundandet av nya företag och åtgärderna för att sysselsätta arbetslösa upphör. Regeringen bör ta sitt ansvar och vidta skyndsamma åtgärder för att främja företagsamhet och förbättra sysselsättningsläget. Regeringen har meddelat att den lämnar nästa tilläggsbudgetproposition till regeringen först den 29 oktober 2015. Det är alltför sent.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 1

Betänkande FiUB 1/2015 rd
Reservation 1 sv, kd

Riksdagen förutsätter att regeringen respekterar riksdagens tidigare beslut om att inkomsterna från auktioneringen av utsläppsrätter ska styras till klimatfinansieringen och utvecklingssamarbetet och att regeringen ser till att så sker i en tredje tilläggsbudget för 2015.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en tilläggsbudgetproposition med fokus på att ta hand om sysselsättningen och att trygga tillräckliga startpengar för nygrundade företag och lämnar den till riksdagen genast i början av höstsessionen 2015.

Förslag

Vi föreslår därför

att riksdagen godkänner förslaget till andra tilläggsbudget för 2015 enligt betänkandet och godkänner de ovan föreslagna två uttalandena.

Helsingfors 25.6.2015

Mats Nylund sv
Peter Östman kd

Betänkande FiUB 1/2015 rd
Reservation 2 sd, gröna, vänst

RESERVATION 2 sd, gröna, vänst

Allmän motivering

Sysselsättningen måste höjas

Finansministeriet har höjt arbetslöshetsprognosen för i år från 8,5 till 9,3 procent. Statistikcentralen publicerade i går alarmerande siffror enligt vilka arbetslösheten är uppe i 11,8 procent. Arbetslösheten har till och med ökat mer än väntat och långtidsarbetslösheten har stigit med 20 procent på ett år. Regeringen tänker göra stora nedskärningar och reformer utan att på förhand utreda konsekvenserna av dem.

Bland annat planeras en nedskärning på 50 miljoner euro för sysselsättningsanslagen nästa år. Nedskärningarna för hela valperioden uppgår till 110 miljoner euro. Med tanke på förhållandena leder så här stora nedskärningar till en ohållbar situation för samhällets aktiva sysselsättningspolitik.

Allt fler orter lider av det svåra sysselsättningsläget och de obundna sysselsättningsanslagen håller på att ta akut slut i många landskap. Mot slutet av året kommer det att bli ytterst svårt att få startpeng. I vissa regioner är anslagen för startpeng redan nu slut. Aktiveringsgraden sjunker från 27 till 24 procent. Enligt NTM-centralernas senaste bedömning uppgår behovet av tilläggsanslag under sensommaren till 110 miljoner euro. Detta behov borde absolut ha beaktats i tilläggsbudgeten.

Så sent som före valet var regeringspartierna bekymrade för sysselsättningen. Nu tänker regeringen inte göra några satsningar på sysselsättningen genom tilläggsbudgeten.

Trots att långtidsarbetslösheten stigit med 20 procent på ett år tänker regeringen inte vidta några åtgärder som förbättrar sysselsättningen. Däremot förvärrar regeringen arbetslösheten genom sin nedskärningspolitik. De nedskärningar och försämringar som föreslås i regeringsprogrammet skapar inte arbete utan förvärrar läget och utsikterna för ekonomisk tillväxt ytterligare. Det regeringen säger och det den gör rimmar illa med varandra.

Regeringen planerar att lägga fram nästa tilläggsbudget först i oktober. Regeringen måste absolut lägga fram en tilläggsbudget som skapar sysselsättning redan i början av hösten. Det är motiverat att höja sysselsättningsanslagen eftersom situationen i många landskap är oroväckande. De knappa eller helt förbrukade obundna anslagen äventyrar i många regioner bl.a. tillgången till startpeng för nya företag och även tillgången till läroavtalsutbildning för unga.

Ansvar för ekonomin omfattar visserligen också ansvar för budgetbalansen, men även ansvar för sysselsättningen. Regeringen får inte försumma sysselsättningsinsatserna.

Driften i Talvivaara måste säkras på ett hållbart sätt

Betänkande FiUB 1/2015 rd
Reservation 2 sd, gröna, vänst

I den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2015 anslår regeringen 112 miljoner euro för fortsatt gruvdrift i Talvivaara eller alternativt för en stängning av gruvan. Regeringen måste utreda om det går att hitta en ny industriell ägare som kan fortsätta gruvdriften och säkra arbetstillfällena på ett miljömässigt hållbart sätt. Staten måste utgå från att den ska bidra till att lösa miljöproblemen. Det är viktigt att regeringen förbinder sig att omsorgsfullt och med eftertanke sköta arrangemangen i samband med det nya ägarskapet. Lösningen måste vara hållbar med tanke på miljön, sysselsättningen i regionen och ägarpolitiken, och den måste också vara så kommersiellt sett lönsam som möjligt. Till syvende och sist gäller det jobben för 1 500 människor – direkt och indirekt.

Regeringen måste före utgången av september göra upp ett konkret beslutsförslag för hur driften i Talvivaara kan fortsätta på ett för miljön hållbart sätt. Regeringen måste sträva efter ett ägararrangemang som inbegriper en ny industriell ägare. Samtidigt är det skäl att göra upp en reservplan som under alla förhållanden tryggar naturen och människans närmiljö och även sörjer för sysselsättningen i Kajanaregionen.

Vi får inte glömma vårt internationella ansvar

I sin tilläggsbudget förringar regeringen också riksdagens budgetmakt. Den upphäver de beslut som fattades i den föregående regeringens ramavtal 2013 angående styrning av inkomsterna från utsläppshandeln till utvecklingssamarbetet. I principerna för den föregående regeringens ramavtal överenskomms om att en del av intäkterna från utsläppshandeln ska gå till finansieringen av utvecklingssamarbetet fram till 2016. Detta nämns också i den nya regeringens program.

Regeringen står i färd att överge Finlands internationella åligganden och försvaga Finlands ställning som ett land som sköter sin del och dess inflytande i de internationella utvecklings- och klimatförhandlingarna. Regeringens budskap är att Finland frångår den nordiska solidariska traditionen.

Regeringen urvattnar Finlands utvecklingssamarbete. Biståndsfinansieringens bnp-andel skärs ned till 0,35 procent. Regeringen har beslutat att intäkter från utsläppshandeln inte längre ska styras till utvecklingssamarbetet, vilket – utöver de kommande årens radikala nedskärningar – innebär att anslagen minskas med 37 miljoner redan i år.

Det är kortsiktigt att på det sätt regeringen föreslår skära i klimatanslagen. Finlands exempel kan leda till att viljan att fullgöra klimatåtagandena försvagas ytterligare, vilket allvarligt hotar möjligheterna att nå ett globalt klimatavtal vid FN:s klimatkonferens i Paris i december.

Vi förutsätter att regeringen ser till att de inkomster som inflyter från auktioneringen av utsläppsrätter på avtalat vis styrs till klimatfinansieringen och utvecklingssamarbetet i följande tilläggsbudget.

Jämlikheten och rättvisan får inte sättas på undantag

Beslutsfattandet måste alltid baseras på korrekt information och konsekvenserna av besluten måste stå klara. Statsministern har sagt att konsekvenserna av de reformen regeringen planerat kan bedömas i efterskott. Det står klart att bedömningarna måste göras redan innan besluten fat-

Betänkande FiUB 1/2015 rd
Reservation 2 sd, gröna, vänst

tas, inte efter de avgörande besluten. Om Finland, i enlighet med regeringsprogrammet, tänker vara ett jämlikt och rättvist land, måste konsekvenserna för såväl sysselsättningen och jämlikheten som inkomstfördelningen och rättvisan ha bedömts redan innan regeringen fattar sina beslut och lämnar sina propositioner.

Regeringsprogrammet är ett program för ett ojämlikt Finland. Som statsminister Sipilä också sagt i riksdagen deltar de välbärgade inte alls i de gemensamma ansträngningarna. De medverkar enbart frivilligt genom välgörenhet. Det blir de mest utsatta och vanliga människor som utnyttjar offentlig service som får betala för krisen. Denna ojämlikhet kan minskas om man genom en rättvis beskattning samlar in medel för att höja sysselsättningen och återta de nedskärningar som drabbat alla hårdast.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att regeringen genast i början av höstsessionen lägger fram en tilläggsbudget som stöder sysselsättningen.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer sina ekonomisk-politiska riktlinjer med hänsyn till sysselsättning, jämlikhet, inkomstfördelning och rättvisa.

Reservationens förslag till uttalande 3

Riksdagen förutsätter att regeringen styr inkomsterna från årets utsläppshandel till utvecklingssamarbetet på det sätt som avtalades redan under den föregående riksdagens tid och i enlighet med Sipiläs regeringsprogram.

Reservationens förslag till uttalande 4

Riksdagen förutsätter att regeringen före utgången av september gör upp ett konkret beslutsförslag för hur driften i Talvivaara kan fortsätta på ett för miljön hållbart sätt. Regeringen måste sträva efter ett ägararrangemang som inbegriper en ny industriell ägare. Samtidigt är det skäl att göra upp en reservplan som under alla förhållanden tryggar naturen och människans närmiljö och därtill även sysselsättningen i Kajanaregionen.

Förslag

Vi föreslår därför

att riksdagen godkänner förslaget till en andra tilläggsbudget för 2015 enligt betänkandet och

godkänner de ovan föreslagna fyra uttalandena.

Betänkande FiUB 1/2015 rd
Reservation 2 sd, gröna, vänst

Helsingfors 25.6.2015

Pia Viitanen sd
Eero Heinäluoma sd
Harry Wallin sd
Susanna Huovinen sd
Timo Harakka sd
Krista Kiuru sd
Kari Uotila vänst
Li Andersson vänst
Touko Aalto gröna
Ozan Yanar gröna